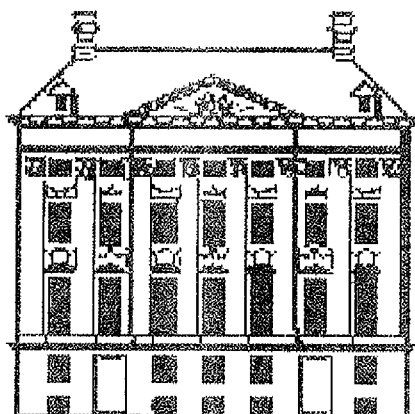

JAARVERSLAG 2004

Dierxperimenten Commissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

ALGEMEEN

Sinds 1990 kent de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) een Dierexperimentencommissie (DEC).

De KNAW DEC richt zich primair op de wettelijk voorgeschreven ethische toetsing van dierproeven. Dit houdt in: een afweging van de mate van ongerief van elk proefdier tegen het wetenschappelijk en maatschappelijk belang en haalbaarheid van het voorgenomen onderzoek.

Toetsing van de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek waar een aan de commissie voorgelegd onderzoeksplan onderdeel van uitmaakt behoort in eerste instantie niet tot de taken van de DEC. Desalniettemin is een indruk hiervan noodzakelijk om tot een goede afweging te kunnen komen. Derhalve dienen dierproeven, die ter toetsing worden voorgelegd aan de DEC, van te voren op hun wetenschappelijk kwaliteit te zijn getoetst. Dit gebeurt door de werkgroep leider van de betreffende werkgroep of de directeur van het betreffende (KNAW-)instituut. De DEC vergewist zich er ten allen tijde van dat deze wetenschappelijke toetsing heeft plaatsgevonden, zo niet dan wordt het protocol niet in behandeling genomen.

Conform de wet- en regelgeving wordt er binnen de KNAW alleen dierexperimenteel onderzoek uitgevoerd nadat er een positief advies is afgegeven door de DEC. De onderzoeksplannen van alle onderzoeksgroepen binnen KNAW-instituten die dierexperimenten uitvoeren in de zin van de wet, het Nederlands Instituut voor Hersenonderzoek (NIH), Interuniversitair Oogheelkundig Instituut (IOI), Hubrecht Laboratorium (HL), Centrum voor Terrestrische Oecologie (NIOO-CTO) en het Centrum voor Limnologie (NIOO-CL), worden door de KNAW-DEC van een advies voorzien. Daarnaast wordt er advies uitgebracht over de onderzoeksplannen van een drietal niet KNAW-instituten: [REDACTED]

[REDACTED] doet op dit moment geen onderzoek in het kader van de Wet op de Dierproeven).

DE PROCEDURE

Een aanmeldingsformulier met een voorgenomen dierproef wordt bij de proefdierdeskundige (ex art 14 WOD) ingeleverd. De proefdierdeskundige is tevens secretaris van de DEC. Hij bespreekt de aanvraag met de onderzoeker en geeft advies waar nodig. Bovendien toetst hij of aan overige voorwaarden (fokvergunningen, COGEM-inschalingen, LNV biotechnologie-vergunningen, vergunningen/ontheffingen in het geval van dieren in/uit het wild) is voldaan. Alleen door de proefdierdeskundige getoetste aanmeldingen worden in de vergaderingen van de DEC besproken.

DE KLEINE COMMISSIE

Experimenten met gering ongerief voor de dieren (met uitzondering van primaten), experimenten met matig ongerief die bij herhaling volgens een vast protocol worden uitgevoerd en welke eerder door de voltallige DEC van een positief advies zijn voorzien, dan wel amendementen op lopende onderzoeksplannen, waarbij niet sprake is van een verandering in het ongerief of verandering in de vraagstelling, behoeven niet vooraf door de DEC in haar geheel te worden getoetst. Dergelijke onderzoeksplannen en amendementen kunnen in een kleiner comité, met de proefdierdeskundige als adviseur, van een voorlopig advies worden voorzien. Dit voorlopige advies kan alleen afgegeven worden wanneer dit wordt gesteund door alle leden van dit kleine comité. De samenstelling van dit kleine comité

kan wisselen, maar zal altijd minstens drie van de vier deskundigheden bevatten. Het voorlopige positieve advies van de kleine commissie geldt tot aan de eerstvolgende voltallige DEC vergadering. Alle onderzoeksplannen en amendementen worden in deze vergadering behandeld en van een definitief advies voorzien.

Naast de ethische toetsing van voorgenomen dierexperimenteel onderzoek houdt de DEC zich ook in een algemener kader actief bezig met zaken rond proefdieren en dierproeven binnen en buiten de KNAW. In grote lijnen worden de nieuwbouw/verbouwplannen, werkwijzen etc. besproken. De DEC vergadert elk jaar op verschillende locaties om zich ook ter plaatse op de hoogte te stellen van zaken rond proefdieren en dierproeven. De DEC is lid van de NVDEC. Verschillende leden participeren actief in de activiteiten van deze vereniging.

De DEC nodigt regelmatig werkgroepleiders uit de verschillende instituten/vergunninghouders uit om het onderzoek van hun werkgroep toe te komen lichten en de verschillende bij de DEC aangemelde onderzoeksplannen in het wat bredere kader van de onderzoekslijn van de groep/instituut te plaatsen.

Binnen de KNAW valt een gedeelte van het onderzoek waarbij dieren betrokken zijn buiten de kaders van de Wet op de Dierproeven. Formeel is hiervoor geen advies van een Dierexperimentencommissie nodig. Voorbeelden hiervan zijn het maken van transgene zebravissen en het vervolgens doen van onderzoek aan de embryonen van deze dieren (waarbij geen sprake is van een aangetast fenotype), maar bijvoorbeeld ook veel onderzoek met dieren in het wild. Omdat het toch gaat om aanzienlijke aantallen dieren rapporteren in een aantal van dit soort gevallen de betrokken onderzoekers jaarlijks hun wetenschappelijke en experimentele resultaten en plannen aan de commissie, die hier een informeel advies over uitbrengt.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE

Lid 1	voorzitter, geen arbeidsverhouding; niet betrokken bij dierproeven
Lid 2	dierproeven, vertegenwoordiger NIH
Lid 3	dierproeven, vertegenwoordiger CTO
Lid 4	dierproeven, vertegenwoordiger IOI
Lid 5	dierproeven, vertegenwoordiger Hubr. Lab.
Lid 6	ethiek, geen arbeidsverhouding, niet betrokken bij dierproeven
Lid 7	proefdieren en hun bescherming, alternatieven, ethiek, geen arbeidsverhouding
Lid 8	proefdieren en hun bescherming, alternatieven
Lid 9	vacature op 31/12/2003
ambtelijk secretaris	
Secretaris/ proefdierdeskundige KNAW instituten	

De leden vanuit de instituten zijn bij de totstandkoming van adviezen over onderzoeksplannen vanuit hun instituut slechts als adviseur bij de werkzaamheden van de commissie betrokken.

4. AANTAL VERGADERINGEN

In 2004 vergaderde de Commissie 9 keer plenair, de Kleine Commissie kwam 1 keer bijeen.

Overzicht in behandeling genomen onderzoeksplannen 2004

Vergunninghouder	Doel	Aantal	Eerste bespreking	Eindconclusie	Voorwaarden	Looptijd Advie(s)(zen)
	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Nadere vragen	Positief advies1		1 jaar
		3	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden2	1,5,19,20	1 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies met voorwaarden3	5	2 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies met voorwaarden4	19	3 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies, deel experimenten5		1 jaar
	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Nadere vragen	Positief advies1		1 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies met voorwaarden2	5,20	1 jaar
		2	Nadere vragen	Positief advies met voorwaarden3	19	3 jaar
KNAW NIOO-CL	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Nadere vragen	Positief advies1		1 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies met voorwaarden2	1,19	3 jaar
KNAW NIOO-CTO		0				
KNAW-HL	37 andere wetenschappelijke vraag	3	Positief advies	1		1 jaar
		6	Positief advies	2		2 jaar
		10	Pos. advies met voorwaarden	3	3,5,9,11,13,15,19	1 jaar
		3	Pos. advies met voorwaarden	4	7,11,15	2 jaar
		2	Pos. advies met voorwaarden	6	15,19	4 jaar
		1	Pos. advies met voorwaarden	7	15	1 jaar 3 maanden
		2	Pos. advies met voorwaarden	8	6,7	1 jaar 5 maanden
		1	Pos. advies met voorwaarden	9	6	1 jaar 9 maanden
		2	Nadere vragen	Positief advies10		1 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies11		1 jaar 5 maanden
		13	Nadere vragen	Positief adv. met voorwaarden12	1,2,3,5,6,9,11,13,14,15,19	1 jaar
		2	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden13	2,5,6,11,15	2 jaar
		1	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden14	2,5,6,11,14,15	1 jaar 7 maanden
		2	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden15	3,5,6	2 jaar
KNAW-IOI	37 Andere wetenschappelijke vraag	4	Positief advies	1		1 jaar
		2	Pos. advies met voorwaarden	2	2,6,13,19	1 jaar
		3	Pos. advies met voorwaarden	3	5,15,19	2 jaar
		3	Nadere vragen	Positief advies4		1 jaar
		2	Nadere vragen	Positief advies5		2 jaar
		1	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden6	6,14	1 jaar
		1	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden7	2,15	2 jaar

KNAW-NIH	37 Andere wetenschappelijke vraag	5	Positief advies	1		1 jaar
		9	Pos. advies met voorwaarden	2	1,2,3,4,5,6,7,9,14,19	1 jaar
		1	Pos. advies met voorwaarden	3	1,5	2 jaar
		8	Nadere vragen	Positief advies4		1 jaar
		12	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden5	1,2,3,5,6,9,12,14,16	1 jaar
		1	Nadere vragen	Pos. advies met voorwaarden6	19	4 jaar

Voorwaarden:

1. Ongeriefinschatting	8. Surplusdieren	15. Geen aangetast fenotype
2. Aantal dieren	9. Eerst pilot	16. Wetenschappelijke beoordeling
3. Toezicht tijdens experiment	10. Duur advies	17. Geen ouderdomsverschijnselen
4. Bevoegdheid/deskundigheid	11. Schatting omvang fokoverschotten	18. Andere regelgeving (LNV, COGEM,FF)
5. Proefopzet (exp. design)	12. Herkomst dieren	19. Rapportage
6. Anesthesie/Analgesie	13. Euthanasie	20. Bestemming overtollige dieren/hergebruik
7. Doel onderzoek	14. Humane eindpunten	21. Alternatieven

6. UITWERKING VAN ENKELE SPECIFIEKE GETOETSTE ONDERZOEKEN

Dit onderdeel is optioneel. Het biedt de mogelijkheid om aan de hand van een casus meer inzicht te geven over de werkwijze en de afwegingsprocedure.

De commissie behandelt relatief veel onderzoeksplannen die betrekking hebben op onderzoek met dieren in en uit het wild. De in een aantal opzichten onlogische implementatie van de wet- en regelgeving binnen dit onderzoeksgebied (handelingen waarbij sprake is van aanzienlijk ongerief maar waarbij geen invasieve handeling wordt toegepast vallen buiten de toetsingskaders van de WOD) zorgt zowel bij de commissie als de indieners voor de nodige verwarring. Een aanzienlijk gedeelte van het onderzoek dat de commissie wordt voorgelegd beweegt de doelstelling zich op het grensvlak: experimenten gericht op beheer van natuurterreinen (of een bepaalde soort) en het verkrijgen van een antwoord op een wetenschappelijke vraag. Ook hier zijn de kaders soms vaag en behoeven zowel de commissie als de betrokken vergunninghouders aanvullende kaders.

7. PROBLEMEN / KNELPUNTEN

Zie boven.